



УДК 159.942:37.015.3

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1\(55\)-2005-2017](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1(55)-2005-2017)

Шиделко Анна Володимирівна кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної та соціальної психології, Навчально-науковий інститут управління, психології та безпеки, Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, тел.: (032) 258-63-25, <https://orcid.org/0000-0003-4789-0445>

Лялюк Галина Миколаївна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної та соціальної психології, Навчально-науковий інститут управління, психології та безпеки, Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, тел.: (032) 258-63-25, <https://orcid.org/0000-0002-4819-6247>

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ Й АКАДЕМІЧНА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Анотація. Розглянуто взаємозв'язок між емоційним інтелектом (ЕІ) та академічною успішністю учнів в умовах сучасної освітньої практики. Акцентовано на важливості емоційного інтелекту як одного з визначальних факторів, що впливає на навчальну діяльність учнів. Емоційний інтелект, який містить здатність до самосвідомості, самоконтролю, емпатії та соціальних навичок, відіграє значну роль у формуванні мотивації, зниженні стресу, а також у розвитку взаємостосунків, що є важливими для успішного навчання.

Проаналізовано теоретичні моделі емоційного інтелекту, зокрема найбільш поширену модель Д. Гоулмана, яка виділяє п'ять основних компонентів ЕІ: самосвідомість, самоконтроль, мотивація, емпатія та соціальні навички. Зосереджено увагу на значенні кожного з цих компонентів для навчального процесу, що включає як індивідуальні, так і групові аспекти взаємодії учнів. Висвітлено вплив емоційного інтелекту на рівень стресу та тривоги учнів, які часто є перешкодами на шляху до академічної успішності.

Наголошено на важливості розвитку емоційного інтелекту в освітніх програмах, зокрема через інтеграцію тренінгів та спеціальних курсів, що сприяють розвитку емоційної компетентності учнів. На основі численних досліджень розглядаються методи оцінювання рівня емоційного інтелекту учнів і їх вплив на корекцію навчального процесу.

Однією з важливих тем є впровадження педагогічних стратегій, які допомагають формувати та підтримувати емоційну компетентність у школя-



рів. Це включає застосування вправ на розвиток емпатії, управління емоціями, а також на підтримку здорового емоційного клімату в класі. Крім того, стаття висвітлює важливість підготовки педагогів до роботи з емоціями учнів та використання науково обґрунтованих методик для розвитку емоційного інтелекту.

Таким чином, стаття надає цілісне розуміння того, як емоційний інтелект може впливати на академічну успішність учнів, а також пропонує практичні рекомендації для психолого-педагогічної практики, спрямовані на розвиток емоційної компетентності та ефективне використання цього потенціалу в освітньому процесі.

Ключові слова: емоційний інтелект, академічна успішність, емоційна компетентність, педагогічні стратегії, мотивація, стрес, емпатія, навчальний процес.

Shydelko Anna Volodymyrivna PhD in sociology, associate professor, department of general and social psychology, educational and scientific institute of management, psychology, and security, Lviv state university of internal affairs, Lviv, tel.: (032) 258-63-25, Shydelko@i.ua, <https://orcid.org/0000-0003-4789-0445>

Lialiuk Galyna Mykolaivna, doctor of pedagogical sciences, professor, department of general and social psychology, educational and scientific institute of management, psychology, and security, Lviv state university of internal affairs, Lviv, tel.: (032) 258-63-25, <https://orcid.org/0000-0002-4819-6247>

EMOTIONAL INTELLIGENCE AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF STUDENTS: THEORY AND PRACTICE

Abstract. The relationship between emotional intelligence (EI) and students' academic achievement in modern educational practice is examined. The importance of emotional intelligence as a key factor influencing students' learning activities is emphasized. Emotional intelligence, encompassing self-awareness, self-regulation, empathy, and social skills, plays a significant role in shaping motivation, reducing stress, and developing interpersonal relationships, all crucial for successful learning.

Theoretical models of emotional intelligence are analyzed, particularly Daniel Goleman's widely recognized model, which identifies five main components of EI: self-awareness, self-regulation, motivation, empathy, and social skills. The significance of each component for the educational process, including both individual and group interactions among students, is highlighted. The impact of emotional intelligence on students' stress and anxiety levels, which often hinder academic success, is discussed.



The necessity of incorporating emotional intelligence development into educational programs is underscored, specifically through integrating training sessions and specialized courses that enhance students' emotional competence. Based on numerous studies, methods for assessing students' emotional intelligence levels and their influence on adjusting the educational process are considered.

A key topic is the implementation of pedagogical strategies that help cultivate and maintain emotional competence in students. This includes exercises aimed at developing empathy, emotion management, and fostering a healthy emotional climate in the classroom. Additionally, the article emphasizes the importance of preparing educators to work with students' emotions and employing scientifically grounded methodologies for developing emotional intelligence.

Thus, the article provides a comprehensive understanding of how emotional intelligence can affect students' academic achievement and offers practical recommendations for psychological and pedagogical practice aimed at developing emotional competence and effectively utilizing this potential in the educational process.

Keywords: emotional intelligence, academic achievement, emotional competence, pedagogical strategies, motivation, stress, empathy, educational process.

Постановка проблеми. Емоційний інтелект (далі по тексті: ЕІ) стає однією з ключових тем у сучасній педагогічній психології. Це поняття об'єднує здатність особи пізнавати, контролювати та регулювати власні емоції, розуміти емоції інших і встановлювати емпатійні стосунки.

У галузі освіти ЕІ здобуває особливої уваги через його вплив на успішність учнів. Навчальні результати залежать не лише від знань і навичок, а й від психологічних чинників, серед яких емоції відіграють важливу роль. Тому звернення до означеної теми вважаємо актуальним та на часі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські вчені зробили вагомий внесок у вивчення емоційного інтелекту та його впливу на різні аспекти життя, зокрема на освітній процес. Їх дослідження зосереджуються на визначенні взаємозв'язку між емоційним інтелектом, навчальною успішністю, психологічною стійкістю та соціальною адаптацією учнів. Дослідники розглядають ЕІ як важливий чинник, що сприяє розвитку особистості учнів і студентів, аналізують вплив емоційного інтелекту на психологічний клімат у шкільних колективах, показуючи, що розвиток ЕІ допомагає створювати позитивне середовище для навчання. У роботах є представлені дослідження, які показують, що учні з високим рівнем ЕІ краще справляються з емоційними викликами в навчанні, зокрема під час підготовки до іспитів або переходу до нових навчальних умов, а також, що учні з розвиненим емоційним інтелектом



демонструють вищу мотивацію до навчання та кращі академічні результати. Зокрема, це дослідження емоційного інтелекту в контексті освіти таких вчених, як С. Толочко [1], О. Васюк [2], Н. Губа & С. Асатрян [3], Є. Карпенко [4], О. Лящ [5].

Отже, проаналізовані праці підкреслюють, що розвиток ЕІ не лише сприяє підвищенню навчальних результатів, а й допомагає формувати емоційно стійких і соціально адаптованих громадян. Впровадження отриманих результатів у педагогічну практику є важливим напрямом удосконалення сучасної освіти в Україні.

Мета статті – висвітлення зв'язку між емоційним інтелектом учнів та їхньою академічною успішністю, основаною на аналізі психологічних досліджень та педагогічної практики.

Виклад основного матеріалу. Передусім звернемося до першоджерел. Концепція ЕІ набула популярності завдяки роботам Г. Гарднера, який у своїй книзі «Frames of Mind» (1983) запропонував теорію множинного інтелекту. Він підкреслив важливість розширення традиційного розуміння інтелекту, включивши до нього міжособистісний та внутрішньоособистісний інтелекти. Міжособистісний інтелект стосується здатності розуміти інших людей, їхні мотиви та емоції, а внутрішньоособистісний – здатності усвідомлювати власні почуття та емоції.

Подальший розвиток цієї концепції відбувся завдяки дослідженням Дж. Майєра та П. Саловея, які (1990) визначили ЕІ як здатність розпізнавати, розуміти та управляти як власними емоціями, так і емоціями інших людей. Вони виділили чотири основні компоненти ЕІ:

- 1) *усвідомлення власних емоцій*, це здатність особистості розпізнавати та ідентифікувати свої емоції в конкретний момент;
- 2) *управління власними емоціями*, коли особистість уміє контролювати та регулювати свої емоційні реакції, адаптуючи їх до ситуації;
- 3) *розуміння емоцій інших людей*, коли особистість здатна емпатично сприймати та інтерпретувати емоційні стани оточення;
- 4) *управління взаєминами*, це вміння особистості ефективно взаємодіяти з іншими, використовуючи розуміння емоцій для побудови гармонійних стосунків [6].

Означені дослідження підкреслюють, що ЕІ є ключовим фактором, який впливає на здатність людини адаптуватися до викликів зовнішнього середовища, ефективно співпрацювати з іншими та досягати успіху в різних сферах життя.

Згодом (1995), Д. Гоулман, відомий психолог який популяризував концепцію ЕІ у своїй книзі «Емоційний інтелект», де розглянув вплив ЕІ на



різні аспекти життя, включаючи особисті стосунки та професійну діяльність розробив модель, яка складається з таких п'яти ключових компонентів:

1) *самосвідомість*, де вчений пояснює цю компоненту, як здатність розпізнавати та розуміти власні емоції, усвідомлювати їхній вплив на думки та поведінку, це включає адекватну самооцінку та розуміння власних сильних і слабких сторін;

2) *самоконтроль*, тут йде мова про вміння керувати своїми емоціями, особливо в стресових ситуаціях, зберігати спокій та раціональність, це також передбачає адаптивність, ініціативність та оптимізм;

3) *мотивація*, ця компонента передбачає внутрішнє прагнення особистості досягати поставлених цілей, наполегливість у подоланні перешкод та орієнтація на довгостроковий успіх, розуміємо, що мотивовані особистості здатні підтримувати високу продуктивність та ефективність у своїй діяльності;

4) *емпатія*, цей компонент дослідник пояснює, як здатність розуміти та відчувати емоції інших людей, співпереживати їм, адже емпатія сприяє встановленню глибоких і довірливих стосунків, а також ефективному спілкуванню;

5) *соціальні навички*, де розкрито вміння особистості ефективно взаємодіяти з оточенням, будувати та підтримувати стосунки, працювати в команді, вирішувати конфлікти та впливати на інших, окреслені навички є ключовими для лідерства та успішної соціальної адаптації [7].

Модель Д. Гоулмана підкреслює, що розвиток цих компонентів ЕІ є критично важливими для особистісного та професійного успіху. Вона поєднує когнітивні здібності з емоційними та соціальними компетенціями, що дозволяє особистості ефективно адаптуватися до змін, приймати обґрунтовані рішення та будувати гармонійні стосунки з навколишніми.

Таким чином, ЕІ можна визначити як сукупність навичок та здібностей, що дозволяють людині ефективно сприймати, розуміти, виражати та управляти емоціями, сприяючи особистісному та професійному зростанню.

Розкриємо наступну компоненту дослідження – академічну успішність учнів. Академічна успішність – це багатогранне поняття, що охоплює знання, навички та досягнення учнів у процесі навчання. Традиційно вона оцінюється за допомогою тестів, оцінок і стандартизованих вимірювань. Проте сучасний підхід підкреслює важливість нефінансових факторів, таких як психологічний комфорт, мотивація та соціальні взаємодії. Академічна успішність учнів є ключовим показником ефективності освітнього процесу та предметом глибокого вивчення у педагогічній психології. Цей показник відображає рівень засвоєння знань, умінь і навичок, а також розвиток особистісних якостей учнів.

На академічну успішність та здатність засвоювати навчальний матеріал, мають вплив певні фактори передусім це – *індивідуальні особливості* учня,



його когнітивні здібності, рівень інтелекту, пам'яті, уваги та мислення. Внутрішня та зовнішня мотивація до навчання визначає старанність і наполегливість у досягненні академічних цілей учня. Водночас психічне здоров'я та емоційна стабільність сприяють кращій концентрації та продуктивності в навчанні, тобто *емоційний стан* учня прямо впливає на його успішність.

Важливим фактором виступає *сімейне становище* учня, передусім це *соціально-економічний статус* – рівень економічного доходу батьків та їхньої освіти, якщо цей рівень забезпечено, то учень має більші можливості для розвитку та доступу до додаткових освітніх ресурсів, гуртків, секцій тощо. Емоційна *підтримка батьків* відіграє важливу роль у підвищенні мотивації та впевненості учня у правильності його вчинків та дій.

Наступний фактор, не менш важливий – це *шкільне середовище*. Тут розуміємо, рівень школи (початкова школа, ліцей, гімназія, спеціалізовані школи, школи-інтернати, навчально-виховні комплекси; чи це платні, чи державні школи), а відповідно до цього *якість викладання*. Адже, педагогічна майстерність учителя, вибір методів і технологій, а також доступ до сучасних технологій навчання безпосередньо впливають на успішність учнів. *Академічна доброчесність*, важливий компонент, адже формування в учнів цінностей чесності та відповідальності сприяє розвитку самостійності та критичного мислення і впливає на подальші вчинки у життєдіяльності учня.

Психосоціальні фактори, такі як, гармонійні *взаємини з однолітками*, позитивні соціальні зв'язки в класі сприяють комфортному навчальному середовищу, такі взаємини ґрунтуються на самооцінці та *впевненості у собі*, адже висока *самооцінка* підвищує мотивацію та готовність долати навчальні труднощі.

Академічну успішність оцінюють за допомогою методів тестування, контрольних робіт (стандартизовані завдання для оцінки знань і навичок учнів), спостереження (аналіз поведінки та участі учня в навчальному процесі), самооцінювання (залучення учнів до оцінки власних досягнень для розвитку рефлексії).

Наголосимо, що педагогічна психологія досліджує взаємозв'язок між навчальними методами, психологічними особливостями учнів та їхньою академічною успішністю. Розуміння цих аспектів дозволяє розробляти ефективні стратегії навчання, адаптовані до індивідуальних потреб учнів, що сприяє підвищенню їхньої успішності та загального розвитку.

Отже, академічна успішність є багатогранним показником, на який впливає сукупність індивідуальних, сімейних, шкільних та соціальних факторів. Глибоке розуміння цих чинників у контексті педагогічної психології є ключем до створення оптимальних умов для навчання та розвитку кожного учня.



Далі розкриємо взаємозв'язок ЕІ й успішності. ЕІ є ключовим фактором, що впливає на академічну успішність учнів. Він охоплює здатність розпізнавати, розуміти та керувати власними емоціями, а також розуміти емоції інших. Учні з високим рівнем ЕІ демонструють кращі результати в навчанні завдяки розвиненим навичкам саморегуляції та мотивації. Вони здатні ефективніше долати стресові ситуації, зберігаючи концентрацію на навчальних завданнях. Крім того, такі учні мають вищий рівень емпатії, що сприяє кращій взаємодії з однолітками та вчителями. Це, своєю чергою, створює позитивне навчальне середовище, яке підтримує академічний розвиток. Дослідження підтверджують, що соціально-емоційні навички, зокрема ЕІ, безпосередньо впливають на академічні досягнення учнів [8].

Розвиток ЕІ також пов'язаний із підвищенням самооцінки та впевненості учнів у власних силах. Це сприяє активнішій участі в навчальному процесі та готовності брати на себе відповідальність за власне навчання. Учні з високим ЕІ краще справляються з конфліктами, що зменшує рівень тривожності та покращує загальне самопочуття. Вони здатні встановлювати та підтримувати позитивні стосунки, що є важливим для командної роботи та спільного навчання. Крім того, ЕІ допомагає учням адаптуватися до змін та нових викликів, що є невіддільною частиною сучасного освітнього середовища. Таким чином, розвиток емоційного інтелекту є невіддільним компонентом формування успішної та гармонійно розвиненої особистості учня [9].

Отже, підсумовуючи викладене констатуємо, що ЕІ відіграє ключову роль у формуванні академічної успішності учнів. Розвинений ЕІ сприяє покращенню комунікативних навичок, що полегшує взаємодію з однолітками та вчителями, створюючи сприятливе навчальне середовище. Учні з високим рівнем ЕІ здатні ефективніше долати стресові ситуації, пов'язані з навчанням, зберігаючи мотивацію та концентрацію на завданнях. Вони краще розуміють власні емоційні реакції, що допомагає уникати імпульсивних рішень і сприяє обдуманому підходу до розв'язання проблем. Крім того, емпатія, як частина ЕІ, дозволяє учням співпереживати іншим, що покращує групову роботу та взаємодію в колективі. Дослідження показують, що існує помітно сильний зв'язок між ЕІ та академічною успішністю. Учні з розвиненим емоційним інтелектом демонструють вищі результати в навчанні, оскільки вони здатні краще організовувати свій час, встановлювати пріоритети та ефективно спілкуватися з викладачами та однолітками. Розвиток ЕІ також пов'язаний із підвищенням самооцінки та впевненості в собі, що позитивно впливає на загальну мотивацію до навчання.

Важливо зазначити, що розвиток емоційного інтелекту може бути інтегрований у навчальний процес через соціально-емоційне навчання. Соціально-емоційне навчання включає такі компоненти, як самосвідомість,



саморегуляцію, мотивацію, емпатію та соціальні навички, що сприяє всебічному розвитку учнів і підготовці їх до майбутніх життєвих викликів.

Таким чином, розвиток емоційного інтелекту є невіддільною частиною успішного навчання та особистісного зростання учнів. Інтеграція програм, спрямованих на підвищення ЕІ, у шкільну освіту може значно покращити академічні результати та сприяти формуванню гармонійно розвиненої особистості.

Вважаємо, що впровадження ЕІ в освітній процес є ключовим для всебічного розвитку учнів. Представимо практичні рекомендації для педагогів:

1) інтеграція ЕІ в навчальні програми. Інтеграція ЕІ в навчальні програми передбачає систематичне впровадження спеціальних занять або модулів, спрямованих на розвиток емоційних навичок учнів. Цей процес можна реалізувати через кілька ключових етапів, передусім це *розробка навчальних матеріалів*, тобто створення посібників, підручників та електронних ресурсів, що містять теоретичні та практичні аспекти ЕІ, адаптовані до вікових особливостей учнів. Наприклад, методичні посібники для розвитку емоційного інтелекту учнів початкових класів можуть включати ігри та вправи, спрямовані на розпізнавання та управління емоціями.

Наступним етапом буде *підготовка педагогів*. Організація тренінгів та семінарів для вчителів з метою підвищення їхньої компетентності у викладанні ЕІ, ознайомлення з сучасними методиками та підходами. Це забезпечить ефективне впровадження програм розвитку емоційного інтелекту в освітній процес.

Подальшим кроком виступатиме *впровадження інтерактивних методів навчання*. Застосування рольових ігор, дискусій, групових проєктів та інших активних форм навчання, що сприяють розвитку навичок розпізнавання та управління емоціями на практиці. Наприклад, використання казкотерапії допомагає учням розуміти та обговорювати емоційні переживання.

І, підсумковий ключовий етап – це *оцінювання та зворотний зв'язок*. Розробка критеріїв та методик для оцінювання рівня розвитку ЕІ в учнів, надання їм конструктивного зворотного зв'язку та рекомендацій для подальшого вдосконалення. Це може включати використання спеціальних опитувальників та спостережень за поведінкою учнів у різних ситуаціях [10]. Наголосимо, що включення зазначених модулів у навчальні програми сприяє не лише академічним досягненням, але й соціальному розвитку особистості, готуючи учнів до реальних життєвих викликів та професійного успіху;

2) створення емоційно безпечного середовища. Створення емоційно безпечного середовища в освітньому закладі є ключовим для гармонійного розвитку учнів та ефективного навчального процесу. Це середовище



характеризується атмосферою довіри, підтримки та взаємоповаги, де кожен учень може вільно виражати свої почуття без страху осуду чи дискримінації.

Ключові аспекти створення емоційно безпечного середовища складаються із таких позицій, як *позитивні міжособистісні відносини*, де формування стосунків засновані на довірі, доброзичливості та толерантності між учнями, вчителями та батьками. Це сприяє емоційному благополуччю та комфортній взаємодії в освітньому середовищі. Містять наступний елемент – *превенцію насильству та булінгу*. Впровадження профілактичних заходів, спрямованих на недопущення будь-яких форм насильства, булінгу чи мобінгу в школі. Це включає розробку чітких правил поведінки та механізмів реагування на порушення.

Охоплюють такий аспект, як *підтримку емоційного стану педагогів*. Забезпечення психологічної підтримки для вчителів, оскільки їхній емоційний стан безпосередньо впливає на якість викладання та взаємодію з учнями. Проведення тренінгів та семінарів для підвищення стійкості та навичок управління емоціями є важливим кроком у цьому напрямку. Передбачають *розвиток соціально-емоційних компетентностей*. Інтеграція в навчальний процес програм, що сприяють розвитку емоційного інтелекту, емпатії та навичок ефективної комунікації серед учнів. Це допомагає дітям краще розуміти себе та інших, сприяє формуванню здорових стосунків.

Наступна складова – це *залучення батьків та громади*. Співпраця з батьками та місцевою спільнотою для створення єдиного підходу до виховання та підтримки дітей, що підсилює відчуття безпеки та приналежності. Проведення семінарів та тренінгів для батьків з метою узгодження підходів до розвитку ЕІ вдома та в школі.

Охоплюють *фізичну безпеку*, де є забезпечення належних умов у навчальних приміщеннях, включаючи будівництво укриттів та дотримання норм безпеки, особливо в умовах воєнного стану. Це гарантує захищеність учнів і педагогів під час навчального процесу.

Зазначимо, що реалізація цих заходів сприяє створенню емоційно безпечного освітнього середовища, яке підтримує психологічне здоров'я учнів, підвищує їхню мотивацію до навчання та сприяє всебічному розвитку особистості;

3) розвиток емоційного словника. Розвиток емоційного словника є ключовим компонентом формування ЕІ, особливо у дітей молодшого шкільного віку. Цей процес передбачає навчання дітей розпізнавати, називати та розуміти різноманітні емоції, що сприяє їхньому емоційному та соціальному розвитку. За допомогою розвитку емоційного словника, учні матимуть змогу усвідомлювати власні емоції, вчитися ідентифікувати та називати свої почуття, що допомагає їм краще розуміти себе та свої реакції,



ефективно комунікувати, адже збагачення емоційного словника дозволяє дітям точніше виражати свої почуття, що покращує взаємодію з однолітками та дорослими, а також розвивати емпатію, де розуміння різноманітних емоцій сприяє здатності співпереживати іншим, що є важливим для соціальної адаптації.

Для розвитку емоційного словника рекомендуємо педагогам використовувати такі методи, зокрема, як *картки з емоціями*, де зображення різних емоційних станів на картках допомагає дітям візуально розпізнавати та називати емоції. Цей метод є ефективним для молодших школярів.

Читання та обговорення літературних творів, де здійснювати аналіз почуттів персонажів у казках та оповіданнях, що сприятиме розширенню емоційного словника та розвитку емпатії. Метод казкотерапії є одним з ефективних способів розвитку емоційного інтелекту у дітей, як вже зазначалося вище.

Рольові ігри, це інсценування різних ситуацій, яке дозволяє дітям практикувати вираження та розуміння емоцій у безпечному середовищі. Це сприяє розвитку навичок соціальної взаємодії та емоційної стійкості. Наступний метод, це *обговорення власних емоцій*, який передбачає заохочення дітей до висловлювання своїх почуттів та обговорення емоційних переживань, що допомагає їм краще розуміти себе та інших. Це може бути реалізовано через щоденні бесіди або спеціальні заняття, спрямовані на розвиток емоційного інтелекту.

Отже, розвиток емоційного словника є фундаментом для формування емоційної грамотності, що, своєю чергою, сприяє успішній соціалізації та академічним досягненням дітей. Інтеграція цих методів у навчальний процес допоможе створити емоційно безпечне середовище, де кожна дитина зможе вільно виражати та розуміти емоції. Зауважимо, що застосування викладених вище практичних рекомендацій сприятиме гармонійному розвитку емоційного інтелекту учнів, покращенню їхньої академічної успішності та соціальної адаптації.

Висновки. Отже, підсумовуючи наукові розвідки з означеної теми дослідження зазначимо, що ЕІ відіграє важливу роль у розвитку учнів, впливаючи на їхню академічну успішність та загальний добробут. Дослідження показують, що учні з високим рівнем ЕІ краще розуміють власні емоції та емоції інших, що сприяє кращій взаємодії з однолітками та вчителями, а також підвищенню мотивації до навчання.

Впровадження програм, спрямованих на розвиток ЕІ, може позитивно вплинути на навчальний процес. Наприклад, у Франції з 2024 року в початкових школах запроваджено уроки емпатії, метою яких є покращення соціальних навичок і самооцінки учнів. Такі уроки допомагають дітям



розпізнавати та реагувати на емоції, що, своєю чергою, знижує рівень булінгу та покращує загальний клімат у школі [11].

Для ефективного розвитку ЕІ в учнів рекомендується інтегрувати соціально-емоційне та етичне навчання у шкільну програму. Практичні поради пропонують методики та інструменти для впровадження соціально-емоційного та естетичного навчання, зокрема вправи на розвиток емпатії, саморегуляції та соціальних навичок [12].

В Україні також приділяється увага розвитку емоційного інтелекту в освітньому процесі. Зокрема, методичні рекомендації для вчителів початкової школи містять поради щодо формування ЕІ в учнів, що сприяє їхньому всебічному розвитку та підготовці до викликів сучасного суспільства.

Таким чином, розвиток емоційного інтелекту є ключовим елементом сучасної освіти, що сприяє не лише академічним досягненням, але й формуванню гармонійної та соціально адаптованої особистості.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці та вдосконаленні методик оцінювання ЕІ, бо розуміємо, що існує потреба в узгодженні різних визначень та уточненні наявних методик вимірювання емоційного інтелекту, щоб забезпечити надійність та валідність результатів.

Література:

1. Толочко С. В. (2024). Психоемоційний інтелект здобувачів освіти як ключовий аспект сучасної освітньої системи. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (8). <https://doi.org/10.5281/zenodo.13141214>.
2. Толочко С. В. Васюк О. В. *Формування позитивного психоемоційного інтелекту здобувачів освіти: зміст і роль у розвитку особистісного потенціалу*. Health & Education, 3. С. 205-210. URL: <https://journals.medacad.rivne.ua/index.php/health-education/article/view/204/189>.
3. Губа Н. О., Асатрян С. А. Теоретико-методологічні засади дослідження емоційного інтелекту. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/514/13624/28528-1?inline=1>.
4. Карпенко Є. В. Психологія емоційного інтелекту в дискурсі життєздійснення особистості : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07. Івано-Франківськ, 2020. 497 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6395/1/karpenko_dis.pdf.
5. Лящ О. П. Генеза емоційного інтелекту в юнацькому віці : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07. Київ, 2020. 458 с. URL: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/disertat_liashch_1594029119.pdf.
6. Історія розвитку дослідження емоційного інтелекту. URL: <https://www.empatia.pro/istoriya-vynyknennya-ei-ta-empatiyi/>.
7. Емоційний інтелект як фактор успіху людини. URL: https://www.gasformind.com/emotsiynyy-intelekt-yak-faktor-uspikhu-lyudyny/?utm_source=chatgpt.com.
8. Ключовий чинник успіху: як соціально-емоційні навички впливають на академічні досягнення. URL: https://osvitoria.media/experience/klyuchovyj-chynnyk-uspihu-yak-sotsialno-emotsijni-navychky-vplyvayut-na-akademichni-dosyagnennya/?utm_source=chatgpt.com.
9. Розвиваємо емоційний інтелект учнів. URL: <https://prometheanworld.com.ua/rozvyvayemo-emotsijnyj-intelekt-uchniv/>.



10. Емоційний інтелект, нейропедагогіка та важливість м'яких навичок: висновки з регіональних (не)конференцій у Золотоноші, Харкові й Тернополі. URL: <https://nus.org.ua/articles/emotsijnyj-intelekt-nejropedagogika-ta-vazhlyvist-m-yakych-navychok-vysnovky-z-regionalnyh-ne-konferentsij-u-zolotonoshi-harkovi-j-ternopoli/>.

11. France tells all schools to teach empathy in age of isolation. URL: https://www.thetimes.com/world/europe/article/french-schoolchildren-taught-empathy-rise-bullying-jsr5r3wrk?utm_source=chatgpt.com®ion=global.

12. Венгловська О. А., Елькін О. Б., Марущенко О. А., Федоренко О. Ф. Упровадження компонентів розвитку емоційного інтелекту в учнівства: практичний порадник педагогам закладів загальної середньої освіти. УІРО, 2023. 18 с.

References

1. Tolochko, S. V. (2024). Psikhoemotsiyni intelekt zdobuvachiv osvity yak kliuchovy aspekt suchasnoi osvitoi systemy [Psychoemotional intelligence of learners as a key aspect of the modern educational system]. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky - Pedagogical Academy: scientific notes*, (8). Retrieved from <https://doi.org/10.5281/zenodo.13141214> [in Ukrainian].

2. Tolochko, S. V., & Vasiuk, O. V. (n.d.). Formuvannia pozytyvnoho psikhoemotsiynoho intelektu zdobuvachiv osvity: zmist i rol u rozvytkovi osobystisnoho potentsialu [Formation of positive psychoemotional intelligence in learners: content and role in the development of personal potential]. *Health & Education*, 3, 205–210. Retrieved from <https://journals.medacad.rivne.ua/index.php/health-education/article/view/204/189> [in Ukrainian].

3. Huba, N. O., & Asatryan, S. A. (n.d.). Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia emotsiynoho intelektu [Theoretical and methodological foundations of emotional intelligence research]. Retrieved from <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/514/13624/28528-1?inline=1> [in Ukrainian].

4. Karpenko, Ye. V. (2020). Psykholohiia emotsiynoho intelektu v dyskursi zhyttiezdiisnennia osobystosti [Psychology of emotional intelligence in the discourse of personal life realization]. *Doctor's thesis*. Ivano-Frankivsk. Retrieved from https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6395/1/karpenko_dis.pdf. [in Ukrainian].

5. Liashch, O. P. (2020). Heneza emotsiynoho intelektu v iunatskomu vitsi [The genesis of emotional intelligence in adolescence] *Doctor's thesis*. 7. Kyiv. Retrieved from http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/disertat_liashch_1594029119.pdf. [in Ukrainian].

6. Istoriia rozvytku doslidzhennia emotsiynoho intelektu. (n.d.) [The history of emotional intelligence research]. Retrieved from <https://www.empatia.pro/istoriya-vynyknennya-ei-ta-empatyi/>. [in Ukrainian].

7. Emotsiyni intelekt yak faktor uspikhu liudyny. (n.d.) [Emotional intelligence as a factor of human success]. Retrieved from https://www.gasformind.com/emotsiynyy-intelekt-yak-faktor-uspikhu-lyudyny/?utm_source=chatgpt.com. [in Ukrainian].

8. Kliuchovy chynnyk uspikhu: yak sotsialno-emotsiini navychky vplyvaiut na akademichni dosiahnennia. (n.d.) [is Key Success Factor: How Social-Emotional Skills Affect Academic Achievement]. Retrieved from https://osvitoria.media/experience/klyuchovyj-chynnyk-uspikhu-yak-sotsialno-emotsiini-navychky-vplyvayut-na-akademichni-dosyagnennya/?utm_source=chatgpt.com. [in Ukrainian].

9. Rozvyvaiemo emotsiyni intelekt uchniv. (n.d.) [Develop emotional intelligence of students]. Retrieved from <https://prometheanworld.com.ua/rozvyvaiemo-emotsijnyj-intelekt-uchniv/>. [in Ukrainian].



10. Emotsiinyi intelekt, neiropedahohika ta vazhlyvist m'iakykh navychok: vysnovky z rehionalnykh (ne)konferentsii u Zolotonoshi, Kharkovi y Ternopoli. (n.d.) [Emotional intelligence, neuropedagogy and the importance of soft skills: conclusions from regional (un) conferences in Zolotonosha, Kharkiv and Ternopil]. Retrieved from <https://nus.org.ua/articles/emotsijnyj-intelekt-nejropedagogika-ta-vazhlyvist-m-yakyh-navychok-vysnovky-z-regionalnyh-ne-konferentsij-u-zolotonoshi-harkovi-j-ternopoli/>. [in Ukrainian].

11. France tells all schools to teach empathy in age of isolation. (n.d.). Retrieved from https://www.thetimes.com/world/europe/article/french-schoolchildren-taught-empathy-rise-bullying-jsr5r3wrk?utm_source=chatgpt.com®ion=global.

12. Venglovska, O. A., Elkin, O. B., Marushchenko, O. A., & Fedorenko, O. F. (2023). *Uprovadzhennia komponentiv rozvytku emotsiinoho intelektu v uchnivstva: praktychnyi poradnyk pedahoham zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [The introduction of components of the development of emotional intelligence in apprenticeship: a practical adviser to teachers of institutions of general secondary education]. UIRO. [in Ukrainian].

